

ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان یک مطالعه کیفی

ژیبار رفاعی^۱، رفیق حسنی*^۲، مجید محمدی^۳

Received: 17/08/2019
Accepted: 04/03/2020

صفحات: ۳۶۹-۳۴۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۵/۲۶
پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۲/۱۴

چکیده

پژوهش از نوع تحقیقات کیفی بود. گردآوری داده‌ها در دو مرحله انجام گرفت: در مرحله اول روش نمونه-گیری به صورت هدفمند در دسترس بود که ۱۴ واحد مطالعاتی به دست آمده و در مرحله دوم، با مصاحبه با جامعه معلمان و صاحب‌نظران حوزه آموزش و پرورش به صورت هدفمند از نوع گلوله برفی ۱۵ نفر مشارکت داده شد. برای بررسی روایی در بخش بررسی اسناد، از چک‌لیست محقق ساخته و در بخش مصاحبه، جهت تعیین روایی سؤالات مصاحبه از نظرات ۵ تن از متخصصانی که در این زمینه صاحب‌نظر بودند، استفاده گردید. برای بررسی پایایی در هر دو مرحله از روش پایایی بین کدگذاران استفاده گردید. رویکرد تحلیل از نوع برآینده (گلیزری)، با ۲ مرحله اصلی کدگذاری و در طی ۳ گام، کدگذاری باز، محوری و گزینشی صورت پذیرفت. نتایج به دست آمده به صورت کلی نشان داد که ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای دارای سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی بود.

کلید واژگان: یادگیری، یادگیری حرفه‌ای، اجتماع یادگیری حرفه‌ای، معلمان

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

* نویسنده مسئول:

۳. استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

مقدمه

امروزه سازمان‌ها توسعه منابع انسانی را از حیاتی‌ترین وظایف خود و اصلی‌ترین راه بهسازی سازمانی تلقی کرده و با توجه به منافع بسیار زیادی که به همراه دارد، سرمایه‌گذاری‌های بسیاری را در این جهت به عمل می‌آورند (Tabatabaei, 2017). در همین راستا یکی از سازمان‌های که لازم است به منابع انسانی خود توجه ویژه‌ای داشته باشد، سازمان آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش به‌عنوان جزئی از نظام اجتماعی جامعه، نقش کلیدی در اصلاح و بازسازی جامعه از نسلی به نسل دیگر دارد (Asadian, Ghasemzade & Gholizade, 2017) و بقاء، دوام و پیشرفت هر جامعه‌ای به کارآیی و کیفیت تعلیم و تربیت آن جامعه بستگی دارد و معلمان به‌منزله رکن اصلی آموزش و پرورش، نقش بسیار مهمی در تربیت نسل آینده کشور بر عهده‌دارند (Nikoraftar, 2017). بدون شک نیروی انسانی، به‌ویژه معلمان از مهم‌ترین عناصر سازنده محیط‌های آموزشی و مهم‌ترین عامل برای ایجاد موقعیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی است (Borhani, Dehghani & Samadi, 2017). معلمان مسئولیت هدایت و پرورش یک نسل را در جامعه بر عهده‌دارند (Eazazi & Ebrahimpoor, 2017) و تمام تلاش‌های فردی و جمعی معلمان برای بهبود یادگیری دانش‌آموزان و موفقیت آن‌ها می‌باشد (Balyer, Karatas & Alci, 2015). همچنین پیشرفت و تغییر در یک سیستم آموزشی و موفقیت آینده دانش‌آموزان بستگی به معلمان دارد (Cartea, 2017). لذا معلمان، نه تنها یکی از عوامل نیازمند تغییر به‌منظور بهبود سیستم‌های آموزشی هستند بلکه مهم‌ترین عامل ایجادکننده‌ی تغییر نیز محسوب می‌شوند (Akhondi, & Safaeimovahed, 2015). بنابراین امروزه مدارس بیش‌ازپیش نیازمند نیروی انسانی پرتلاش و متعهد هستند و تحقق اهداف آموزش و پرورش را بیش از هر چیز دیگر باید درگرو تلاش و همت معلمان دانست (hassani, Mostafanezhad, Mostafanezhad & Shohodi, 2015). به همین منظور مدیران مدارس در تلاش برای رسیدن به موفقیت‌های اساسی و پیاده‌سازی اصلاحات در مدرسه و بهبود یادگیری معلمان می‌باشند (veelen, Slegers, & Endedijk, 2017). لذا لازم است در جهت توسعه و توانمندی معلمان گام‌های اساسی برداشته شود و به نیازها و خواسته‌های معلمان توجه ویژه‌ای مبذول شود. تا معلمان بتوانند در دنیای متغیر امروزی به موفقیت دست پیدا کنند. یکی از عواملی که در ارتباط با معلمان بسیار مهم می‌باشد و تأثیر بسیار مهمی در پیشرفت معلمان دارد وجود اجتماعات یادگیری حرفه‌ای^۱ در میان معلمان می‌باشد.

1. professional learning community

اجتماع یادگیری حرفه‌ای، توصیف‌گر یک اجتماع اثربخش و منسجمی است که باعث می‌شود یادگیری در یک اسلوب اجتماعی، یعنی از طریق مشارکت و تعامل با دیگران، و به شکلی اصیل و واقعی رخ دهد. اجتماع یادگیری حرفه‌ای یک فرایند یادگیری گسترده یا متوسط برای تقویت همکاری در بین وظایف مربوط به شغل در محیط کاری می‌باشد و تأثیر قابل توجهی در بهبود عملکرد منابع انسانی دارد (Mohd Tahir, et al, 2013) که بر اساس یک هدف مشترک شکل می‌گیرد نه یک مکان مشترک و اهداف آن، حدود و مرزهای آن را تعریف می‌کنند (Gandomi & Sajadi, 2016). اجتماع یادگیری حرفه‌ای به‌عنوان رویکردی برای بهبود عملکرد آموزشی معلمان و افزایش یادگیری دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود (Hudsen, 2015) و توانایی یادگیری در محیط کاری به‌صورت جمعی است. همچنین اینکه جوامع یادگیری حرفه‌ای یک پیش‌نیاز مهم برای مقابله مؤثر با تغییرات و انجام مسئولیت‌ها می‌باشد (Vilen, 2017). از این‌رو اجتماع یادگیری حرفه‌ای شامل تغییرات زیربنایی است که منجر به بهبود مداوم مدرسه می‌شود (Jones, Stall & Yarbrough, 2013) و به‌عنوان ظرفیتی برای ارتقای یادگیری دانش‌آموزان و معلمان در نظر گرفته می‌شود.

جامعه یادگیری می‌تواند دامنه محدودی از افراد درون یک گروه کوچک در موسسه آموزشی تا جامعه یادگیری جهانی را شامل شود (karimrnasr, & sharifi, 2012). معلمان در جوامع یادگیرنده حرفه‌ای موفق به‌منظور کسب و تولید دانش حرفه‌ای جدید باهم همکاری دارند. تمرکز در این جوامع نه‌فقط بر یادگیری هر معلم به‌تنهایی است بلکه تمرکز بر یادگیری حرفه‌ای درون بافتی از گروه‌های منسجم است که متمرکز بر دانش جمعی می‌باشند (Termer, Et al, 2017). بنابراین جوامع یادگیری حرفه‌ای به‌عنوان وسیله‌ای برای بهبود عملکرد آموزشی معلمان و یادگیری دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود (Hudsen, 2015) و معلمان زمانی که با دیگر معلمان به یادگیری می‌پردازند بهتر می‌آموزند که ایده‌ها را با یکدیگر به اشتراک بگذارند و همکاری کنند. معلمان باید مشکلات را باهم حل کنند و به‌عنوان یک تیم بر نیازهای دانش‌آموزان خود تمرکز کنند (Carter, 2017). بنابراین جوامع یادگیری حرفه‌ای می‌توانند مزایای پایداری برای معلمان فراهم کنند که منجر به افزایش سرمایه انسانی، حرفه‌ای و اجتماعی شود، همچنین می‌توانند باعث کاهش انزوا در میان معلمان، افزایش تعهد به مأموریت و اهداف مدرسه و مسئولیت‌های مشترک شوند (Wilson, 2016).

جوامع یادگیرنده حرفه‌ای با ویژگی‌هایی نظیر محیط‌های کاری مشارکتی و انعطاف‌پذیر برای پاسخگویی هرچه سریع‌تر به چالش‌ها، عملکرد مؤثرتر در جامعه معاصر نسبت به سایر سازمان‌ها شناخته می‌شوند. لذا نیاز اعضای یک سازمان برای تبدیل به جامعه یادگیرنده حرفه‌ای شدن،

رشد بینش مشترک و ادراک تسهیم شده درباره یادگیری و درباره خودشان است (Pahlavan, Abdolahi, Naveebrahim & Zainabadi, 2016). همچنین جوامع یادگیرنده حرفه‌ای موفق محیط‌هایی را ایجاد می‌کنند که معلمان می‌توانند در آن نقاط قوت و ضعف خود را با همکاران خود در میان بگذارند؛ راه‌حل‌های مشارکتی برای مشکلات انتخاب نمایند و ایده‌های جدیدی را به‌طور جمعی و به نفع فراگیران به‌کارگیرند (Brodie, 2014). بنابراین هدف در جامعه یادگیرنده حرفه‌ای ایجاد مشارکت برای بهبود آموزش و اصلاحات آموزشی است و این امر در طول سال‌ها تشویق معلمان و استادان به کار با یکدیگر به‌صورت مشارکتی و همکاری و به‌واسطه دانش و تجربه‌ای که ایجاد شده، میسر می‌گردد (Pahlavansadegh, 2017). این گروه از معلمان که در قالب جامعه یادگیرنده فعالیت می‌کنند، از هم‌افزایی برخوردار می‌شوند، یعنی هم کمک حرفه‌ای می‌کنند و هم مورد حمایت حرفه‌ای سایر معلمان قرار می‌گیرند (Godfrey, 2014). درنهایت می‌توان بیان داشت با توجه به اینکه یادگیری می‌تواند به‌عنوان تمرکز اصلی فعالیت‌های مؤسسات آموزشی دیده شود، بنابراین مدرسه، مناسب‌ترین جامعه یادگیرنده حرفه‌ای است (hossinpoor, Zainabadi, Abdolahi & Abasian, 2017). لذا با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان بیان داشت که شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای امروزه در مدارس امری ضروری و حیاتی برای موفقیت محیط آموزشی به شمار می‌رود که لازم است به آن توجه ویژه‌ای شود. در پژوهشی Hatamian, Zeinabadi, Abdollahi and Abbasian (2018) به شناسایی، طراحی و آزمون الگوی پیشایندهای جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در مدارس ابتدایی به شیوه پژوهش آمیخته پرداخته‌اند. پیشایندها در پنج بعد شامل رهبری آموزشی، فرهنگ‌سازمانی، یادگیری مشارکتی و ساختار سازمانی با الگوی ارتباطی در مدل مفهومی خاصی شناسایی شدند.

در پژوهشی Hosseinpoor and Zeinabadi, Abdullahi and Abbasian (2017) با عنوان مدرسه به‌عنوان جامعه یادگیرنده حرفه‌ای پژوهش‌محور (یک پژوهش پدیدارنگارانه) انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که شاخص‌های جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در قالب پنج بعد ارزش‌ها و باورهای مشترک، معلم یادگیرنده حرفه‌ای، گفتگوها و همکاری‌های حرفه‌ای، یادگیری جمعی و بالأخره ارتباطات و تعاملات و نشانگرهای مربوط به هر بعد تعیین گردید. همچنین استلزامات ایجاد جامعه یادگیرنده حرفه‌ای پژوهش‌محور در مدرسه نیز بر اساس نتایج حاصل از مصاحبه‌ها تبیین شد که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از باور داشتن به نقش پژوهش و اهمیت آن در فرایند آموزش و یادگیری، تمرکز بر یادگیری جمعی، تقویت گفتگوهای حرفه‌ای بین معلمان و

کارکنان، تعامل حمایتی مدیر مدرسه، ارتباط مستمر با مراکز علمی. (2017) Steyn پژوهشی با عنوان توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق همکاری در جوامع یادگیری حرفه‌ای انجام داد. نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان داد که مدارس می‌توانند از طریق ترویج همکاری، یادگیری تیمی و گفت‌وگو در میان کارکنان، ایجاد فرصت‌های یادگیری مداوم، ایجاد سیستم برای یادگیری و به اشتراک‌گذاری یادگیری، از یادگیری معلم و توسعه حرفه‌ای او حمایت کنند. (2017) Veelen & et al پژوهشی با عنوان یادگیری حرفه‌ای در میان رهبران مدرسه در آموزش متوسطه: تأثیر عوامل فردی و عوامل شرح کار انجام دادند. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که خودکارآمدی به‌طور مثبت تمام چهار فعالیت آموزشی را پیش‌بینی کرد. نتایج همچنین نشان داد که حمایت اجتماعی دارای تأثیر دوگانه می‌باشد: پیش‌بینی مثبتی از یادگیری اجتماعی داشت و یادگیری فردی را به‌صورت منفی پیش‌بینی نمود. درنهایت نتایج نشان داد که خودکارآمدی دارای نقش واسطه‌ای در رابطه بین محیط مدرسه و یادگیری حرفه‌ای است.

حال با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان به این اشاره نمود که در محیط‌های متغیر و دگرگون امروزی که هرروز شاهد ایجاد تغییرات اساسی و پیشرفت‌های بی‌شماری می‌باشم برای موفقیت سازمان‌های آموزشی که رکن اساسی جامعه به شمار می‌روند توجه به معلمان و ایجاد شرایط مناسب برای رشد و توسعه آن‌ها امری بسیار ضروری و مهم می‌باشد. امروزه معلمان با توجه به حجم وسیع دانش و اطلاعات همواره با این مشکل مواجه می‌باشند که نمی‌توانند به‌تنهایی با تمام دانش و اطلاعات جدید آشنا شوند و در فرایند تدریس خود از آن‌ها استفاده نمایند، این عقب ماندن معلمان از دانش جدید مشکلاتی را در محیط‌های آموزشی برای آن‌ها به وجود آورده است و باعث شده است معلمان دچار مشکلات روحی و روانی شوند و نتوانند خود را با دنیای امروزی هماهنگ نمایند. بنابراین لازم است شرایطی مهیا گردد تا معلمان بتوانند خود را با این دنیای متغیر هماهنگ نمایند که این امر می‌تواند از طریق ایجاد اجتماع یادگیری حرفه‌ای به دست آید. لذا مهم‌ترین سؤال پژوهش حاضر این می‌باشد که ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای چه می‌باشند؟

مبانی نظری

ویژگی‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای

- تعامل میان شرکت‌کنندگان

یکی از ویژگی‌های کلیدی در بحث اجتماع یادگیری حرفه‌ای و تعامل میان شرکت‌کنندگان است، که نشان‌دهنده ویژگی مشترک ساختار دانش است. تعامل میان شرکت‌کنندگان، در

مشارکت و گفتگوی بین آن‌ها منعکس می‌شود. این امر به‌طور یکنواخت در بین اعضا صورت می‌گیرد و نه این‌که صرفاً یک نفر به سخنرانی طولانی پرداخته و بقیه اعضای گروه مشارکت کمتری در این امر داشته باشند (Pup & Goldman, 2016).

• بررسی ایده‌ها

ویژگی دوم مبحث اجتماع یادگیری حرفه‌ای، میزانی است که ایده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد و این امر نشان‌دهنده بعد بهبود ایده در ساختار دانش است. علاوه بر این ارزش‌های اجتماع برگرفته از موضوعات مورد بحث و همچنین سؤالات، مفاهیم و مشکلاتی است که مورد بررسی قرار می‌گیرد. اگرچه اصطلاحات متفاوت است، اما محققان حوزه اجتماع یادگیری حرفه‌ای همچون (Crespo, 2006), Nelson et al (2010) و Kinz et al (2015) بین صحبت‌های اکتشافی و تفسیری تمایز قائل شده‌اند. گفتمان اکتشافی بر روی بررسی جمعی ایده‌ها تمرکز دارد و شامل پرسش‌های مشترک و تعریف ایده‌های تولیدشده توسط گروه و بررسی ایده‌های جایگزین است که به‌صورت انتقادی و بر پایه دانش است (Nelson, Deuel, Slavit & Kennedy, 2010). این را می‌توان به‌عنوان پیش‌فرض نامطمئن توصیف کرد که متمرکز بر بازنگری مشترک و درک عقاید و در نتیجه هماهنگی به‌منظور بهبود ایده است. در مقابل، گفتمان توصیفی، بررسی دقیق ایده‌ها را شامل نمی‌شود و شامل بحث تفصیلی روایت، شرح، تفسیر فردی از وقایع و بدون اختلاف است (Pop & Goldman, 2016).

بررسی ادبیات حوزه اجتماع یادگیری حرفه‌ای نشان‌دهنده وجود پنج نوع گفتمان اکتشافی می‌باشد: سؤال کردن^۱، ارائه پیشنهاد^۲، تعریف پیشنهادها^۳، مذاکره^۴ و توضیح تفکر^۵.

○ سؤال کردن می‌تواند به تشریح، روشن کردن و یا گسترش ایده‌های اعضای گروه کمک کند؛ به‌ویژه سؤالاتی که توضیحات و شکل عمیق استدلال را با یادگیری مرتبط می‌کند.

○ پیشنهادها، بیان ایده برای گروه با این فرض است که شرکت‌کنندگان در تلاش برای ایجاد یک درک مشترک در مورد یک مسئله مفهومی و یا تصمیم‌گیری در مورد یک عمل خاص می‌باشد. ارائه پیشنهادها برای ایجاد دانش جمعی ضروری

1. questioning

2. proposing

3. elaborating proposals

4. negotiating

5. explaining thinking

است، زیرا باید ایده‌ها در ابتدا ارائه شوند تا از طریق همکاری ابتدا توسعه و بهبود پیدا کنند.

○ تعریف پیشنهادها: تعریف پیشنهادها، شامل تدوین ایده‌های موجود همچون ارائه مثال‌ها و یا تجدیدنظر و بازخوانی یک پیشنهاد است. اصلاح/ ویرایش مجدد، به‌عنوان یک‌راه برای اعضای گروه شناخته می‌شود که تسهیل‌کننده برای دعوت از دیگران به‌منظور تفسیر و یا بازسازی ایده اولیه می‌باشد.

○ مذاکره: مذاکره شامل حل اختلافات و تعیین سطح توافق در مورد ایده‌ها از طریق حرکت‌هایی نظیر، مخالفت، چالش با ایده‌های موجود و یا ارائه ایده‌های جایگزین است. بسیاری از مطالعات بیانگر آن است که حرکت مذاکرات، به‌عنوان ترویج ایجاد دانش است، زیرا در چنین حرکت‌هایی، اعضای گروه به بررسی انتقادی از ایده‌ها مشغول بوده و با همکاری با یکدیگر به اجماع نظر در مورد موضوعات پیچیده می‌رسند.

○ توضیح تفکر: حرکت توضیح دادن در مورد یک تفکر می‌تواند شامل ارائه منطق برای یک پیشنهاد (به‌عنوان مثال: چرایی صحیح بودن یک ایده)، افشای مفروضات یک فرد در مورد یک مفهوم و یا شناسایی جنبه‌های یک مسئله که کسی آن را درک نمی‌کند. نظریه این است که توضیحات بالقوه ارائه‌شده برای توضیح‌دهنده و شنونده سودمند است و بسیاری از تحقیقات بر رابطه بین توضیح تفکرات و نتایج یادگیری فردی و گروهی را تأیید کرده‌اند.

این پنج حرکت نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان به‌صورت مشترک به بررسی ایده‌ها می‌پردازند و بنابراین از ایجاد دانش آگاه هستند. (Hannaford, 2010) در تحقیق خود بیان می‌کند که محققان برای جوامع یادگیری حرفه‌ای هفت ویژگی را در نظر گرفته‌اند، که عبارت‌اند از:

۱. رهبری مشترک (DuFour, Eaker & DuFour, 2005) ۲. مأموریت مشترک، ۳. همکاری، ۴. تحقیق جمعی (DuFour, Eaker & DuFour, 2008) ۵. جهت‌گیری عملی (DuFour, Eaker & karhnic, 2004) ۶. یادگیری مداوم (DuFour, Eaker & karhnic, 2004) ۷. جهت‌گیری نتایج (DuFour, Eaker & DuFour, 2008).

ابعاد اجتماع یادگیری حرفه‌ای

در پژوهشی (Cris et al, 1995) برای جامعه یادگیرنده حرفه‌ای ابعاد زیر را در نظر گرفته‌اند:

۱. ارزش‌ها و هنجارهای مشترک ۲. گفت‌وگوی انعکاسی ۳. کاهش زمان تدریس ۴. تمرکز جمعی بر یادگیری دانش‌آموزان (Blacklock, 2009).

کروز و همکاران (۱۹۹۵) درباره جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده، مفهوم‌سازی کرده و برای آن هفت بعد اصلی شامل موارد زیر بیان کرده‌اند:

۱. ارزش‌ها و دیدگاه‌های مشترک
۲. مسئولیت جمعی
۳. پژوهش حرفه‌ای اندیشمندانه
۴. همکاری و مشارکت
۵. تشویق یادگیری گروهی همانند یادگیری فردی
۶. اعتماد، احترام و حمایت متقابل
۷. پذیرش در جمع و تیم (Termer, et al, 2007).

در مدل هورد (۱۹۹۷) پنج بعد برای جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در نظر گرفته شده است که عبارت‌اند از

۱. یادگیری مشارکتی و کاربرد آن
۲. رهبری حمایتی و مشارکتی
۳. ارزش‌ها و چشم‌انداز مشترک
۴. ایجاد و گسترش شرایط و موقعیت‌های حمایتی از لحاظ ساختار و روابط انسانی
۵. دانش و تجربه فردی به اشتراک گذاشته شده (Hatamian, Zainabadi, Abdolahi & Abasian, 2018).

روش تحقیق

این تحقیق از حیث هدف از نوع تحقیقات توسعه‌ای-کاربردی و از نوع پژوهش‌های کیفی می‌باشد. روش تحقیق کیفی عبارت است از مجموعه‌ای از تکنیک‌های تفسیری که به دنبال توضیح دادن، کشف رمز، ترجمه و دیگر موضوعاتی است که با معانی و مفاهیم ذهنی ارتباط دارند؛ نه کمیت و میزان وقوع یک حادثه خاص در طبیعت. از روش تحقیق کیفی می‌توان در مراحل مختلفی از تحقیق مانند جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آن‌ها استفاده نمود. این پژوهش بررسی و تحلیل متون و مصاحبه‌ها (با استفاده از تئوری داده بنیاد) را مبنای جمع‌آوری داده‌های خود قرار داده است. گردآوری داده‌ها در دو مرحله انجام گرفته است: در مرحله اول، جهت شناسایی جامع ابعاد و ویژگی‌های الگوی اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان به بررسی اسناد علمی موجود در این حوزه پرداخته شد. روش نمونه‌گیری در این مرحله به صورت هدفمند در دسترس بود که ۱۴ واحد مطالعاتی به دست آمده و مورد بررسی و به روش تحلیل محتوا مورد تحلیل جمله‌ای قرار گرفتند.

جدول ۱: پژوهش‌های مورد بررسی قرار گرفته

نویسنده	عنوان	نتایج
Pahlavan Sadegh (2017)	الگوی ساختاری رابطه جامعه	نتایج بیانگر تأثیر مستقیم جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با مضامین مسئولیت‌پذیری جمعی برای یادگیری،

مشارکت با تمرکز بر یادگیری حرفه‌ای بر هشیاری سازمانی با مفاهیم سرعت عمل و چابکی، انعطاف‌پذیری، پاسخگویی، یادگیری مشروط و توسعه شناخت، اعتماد و دغدغه ذهنی با شکست، انعطاف‌پذیری، تخصص، نیز تأثیر مستقیم هشیاری سازمانی در شکل‌گیری پایداری سازمانی می‌باشد	یادگیرنده حرفه‌ای و پایداری سازمانی با نقش واسطه‌ای هشیاری سازمانی: یک پژوهش آمیخته در نظام آموزش عالی	
پیشایندها در چهار بعد با ۴۳ نشانگر شامل رهبری آموزشی (۱۲ نشانگر)، فرهنگ‌سازمانی (۱۳ نشانگر)، یادگیری مشارکتی (۱۲ نشانگر) و ساختار سازمانی (۶ نشانگر) شناسایی شد.	شناسایی و طراحی و آزمون الگوی پیشایندهای جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در مدارس ابتدایی، یک پژوهش آمیخته، دانشگاه فرهنگیان	Hatamian et al(2018)
بر اساس نتایج به‌دست‌آمده شاخص‌های جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در قالب پنج بعد ارزش‌ها و باورهای مشترک، معلم یادگیرنده حرفه‌ای، گفت و گوها و همکاری های حرفه‌ای، یادگیری جمعی و بالآخره ارتباطات و تعاملات و نشانه‌های مربوط به هر بعد تعیین گردید	مدرسه به‌عنوان جامعه یادگیرنده حرفه‌ای پژوهش‌محور (یک پژوهش پدیدار نگارانه)	Hosseinpour et al(2017)
یافته‌های پژوهش گویای آن است که جامعه یادگیری ایرانی فرصت‌های یادگیری در سراسر دوران زندگی را فراهم می‌کند تا هر فرد، برای دستیابی به نتایج مورد علاقه خود و رشد توانمندی‌هایش به یادگیری بپردازد؛ به علاوه، در جامعه اثرگذار بوده، در توسعه آن مشارکت کند.	مفهوم و مدل جامعه یادگیری در کشور ایران	Karimi et al(2013)
نتایج بیانگر تأثیر مستقیم رهبری تحولی با مضامین تأثیر ایده‌آل رفتاری و اسنادی، انگیزش الهام‌بخش و ملاحظه فردی بر فرهنگ‌سازمانی یعنی انسجام و تعلق خاطر و الگوهای ارتباطی و بر ساختار سازمانی با وضعیت‌های ارگانیک و صراحت سلسله مراتب سازمانی و نظارت حداکثر و بر جامعه یادگیرنده حرفه‌ای با مضمون مسئولیت‌پذیری جمعی برای یادگیری، مشارکت با تمرکز بر یادگیری حرفه‌ای و نیز تأثیر مستقیم فرهنگ‌سازمانی بر جامعه یادگیرنده حرفه‌ای و تأثیر دو سازه در شکل‌گیری دانشگاه به‌عنوان جامعه یادگیرنده حرفه‌ای است	طراحی و تبیین الگوی جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در نظام آموزش عالی	Pahlavan Sadegh et al(2015)
درزمینه گروه‌های رشد حرفه‌ای مشارکت محور، گرچه پارادایم جدیدی است، اما رشد حرفه‌ای معلمان در موقعیت‌های مختلف، متفاوت است و می‌تواند از نظر ابعاد متنوع باشد. یک مدل رشد حرفه‌ای بهتر از سایر مدل‌ها وجود ندارد که بتواند در تمام موقعیت‌ها بکار رود. باید به نیازهای مدارس و معلمان و باورهای فرهنگی توجه شود	بررسی و نقد نظریه نظارت آموزشی به‌عنوان رشد حرفه‌ای معلمان	Abdollahi(2014)
نتایج پژوهش نشان داد که با تغییر رویکرد استاد در برنامه درسی از انتقال دهنده برنامه درسی به برنامه ساز درسی، توسعه حرفه‌ای او افزایش یافته است. رضایت دانشجویان استادان با رویکرد برنامه ساز درسی بیشتر از دانشجویان استادان با رویکرد برنامه ریز درسی و انتقال دهنده برنامه درسی است.	نقش رویکرد برنامه درسی استادان در توسعه حرفه‌ای آن‌ها و رضایت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان	Marofi et al(2015)
رهبری آموزشی تأثیر قابل توجهی بر پنج جزء اجتماع یادگیری حرفه‌ای دارد که چهار مورد آن شامل فعالیت مشارکتی، جمعیت تمرکز بر یادگیری دانش‌آموزان، عمل جایگزینی شده و گفتار بازتابنده است و به طور مثبت پیش‌بینی کننده خودکارآمدی معلم است	بررسی رابطه بین رهبری آموزشی، جوامع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان	Zheng (2018)
نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که خودکارآمدی به طور مثبت تمام چهار فعالیت آموزشی را پیش‌بینی کرد. نتایج همچنین نشان داد که حمایت اجتماعی دارای تأثیر دوگانه می‌باشد: پیش‌بینی مثبتی از یادگیری اجتماعی داشت و یادگیری فردی را به‌صورت منفی پیش‌بینی نمود. در نهایت نتایج نشان داد که خودکارآمدی دارای نقش واسطه‌ای در رابطه بین محیط مدرسه و یادگیری حرفه‌ای است	یادگیری حرفه‌ای در میان رهبران مدرسه در آموزش متوسطه: تأثیر عوامل فردی و عوامل شرح کار	Veelen et al (2017)
که اجتماع یادگیری حرفه‌ای بر عمل تدریس و یادگیری دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معناداری دارد.	بررسی مروری تأثیر اجتماع یادگیری حرفه‌ای بر عمل تدریس	Vescio et al (2008)

	و یادگیری دانش‌آموزان	
نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که نقش رهبری بر روی خود کارآمدی معلمان تاثیر ندارد، بلکه این امر از طریق اجتماع یادگیری حرفه‌ای صورت می‌گیرد	بررسی نقش رهبری، اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان پرداخته است و رهبری را از طریق یک لنز توزیعی	Seymour (2017)
وجود جوامع یادگیری برای معلمان باعث ایجاد بهبود ظرفیت در آن‌ها به‌عنوان معلم، ایجاد اعتماد به نفس، موفقیت دانش‌آموزان، تضعیف احساس انزوا و پشتیبانی از یادگیری حرفه‌ای می‌شود.	عنوان مطالعه موردی روابط بین جوامع یادگیری حرفه‌ای و اثربخشی معلمان	Carter (2017)
بین متغیرهای جوامع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.	بررسی رابطه بین متغیرهای جوامع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلم	Heaton (2013)
نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان داد که توسعه حرفه‌ای معلمان می‌تواند تأثیر مثبتی بر خودکارآمدی معلمان داشته باشد. و معلمان با سطح بالاتری از صلاحیت‌های حرفه‌ای سطح بالاتری از اثربخشی را از خود نشان می‌دهند	توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلم: یادگیری در مدارس شبانه‌روزی اسلامی اندونزی	Othman & Masum, (2017)

در مرحله دوم، به مصاحبه‌های عمیق با جامعه معلمان و صاحب‌نظران حوزه آموزش و پرورش شهر سنندج پرداخته شد. روش نمونه‌گیری هدفمند از نوع گلوله برفی و حجم نمونه در این مرحله ۱۵ نفر بود. لازم به ذکر است که در هر دو مرحله مطالعه اسناد و مصاحبه‌ها انتخاب نمونه تا آنجا پیش رفت که اشباع نظری حاصل گردید. برای بررسی روایی در بخش بررسی اسناد، از چک‌لیست محقق‌ساخته برای تعیین وجود یا عدم وجود ابعاد و ویژگی‌های موردنظر استفاده شد و در بخش مصاحبه، جهت تعیین روایی سؤالات مصاحبه از نظرات ۵ تن از متخصصانی که در این زمینه صاحب‌نظر بودند، استفاده گردید و برحسب پیشنهادها و نظرات افراد مذکور نسبت به روشن ساختن نکات و اصطلاحات مبهم اقدام گردید. برای بررسی پایایی در هر دو مرحله از روش پایایی بین کدگذاران استفاده گردید. با این روش، محقق از یک همکار پژوهش (کدگذار) استفاده کرد. سپس محقق همراه این همکار پژوهش سه سند را انتخاب و توسط همکار پژوهش کدگذاری کردند که نتایج نشان از پایایی بین کدگذاران داشت. جدول شماره ۱ اطلاعات مربوط به نمونه آماری مورد مصاحبه پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

جدول ۱: اطلاعات مربوط به مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	سن (سال)	تحصیلات	سنوات خدمت
۱	مرد	۴۴ سال	دکتری	۲۲ سال
۲	مرد	۳۲ سال	دکتری	۴ سال
۳	زن	۳۵ سال	کارشناسی ارشد	۸ سال
۴	زن	۳۷ سال	دکتری	۱۱ سال
۵	مرد	۴۴ سال	کارشناسی	۲۰ سال
۶	مرد	۵۱ سال	کارشناسی ارشد	۲۸ سال
۷	مرد	۴۵ سال	کارشناسی	۲۲ سال
۸	زن	۴۶ سال	کارشناسی ارشد	۲۲ سال
۹	زن	۴۱ سال	کارشناسی	۱۹ سال
۱۰	مرد	۳۹ سال	دکتری	۱۶ سال
۱۱	زن	۳۷ سال	دکتری	۱۲ سال
۱۲	مرد	۴۰ سال	کارشناسی ارشد	۱۷ سال
۱۳	مرد	۴۸ سال	کارشناسی ارشد	۲۶ سال
۱۴	زن	۴۳ سال	کارشناس ارشد	۲۱ سال
۱۵	زن	۳۵ سال	کارشناسی ارشد	۱۲ سال

رویکرد تحلیل در هر دو مرحله بر اساس رویکرد برآینده بود. نظریه داده بنیاد با پارادیم‌های متعدد و رویکردهای گوناگونی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد، که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: (۱) رویکرد استرواسی^۱ یا نظام‌مند؛ (۲) رویکرد گلیزری^۲ یا برآینده؛ (۳) رویکرد ساخت‌گرایانه^۳. این پژوهش، رویکرد برآینده و یا همان رویکرد گلیزری را دنبال نموده است، چراکه این رویکرد، الگوهای گسترده‌تر و متنوع‌تری را جهت تلفیق داده‌ها ارائه می‌دهد. در واقع این رویکرد به‌جای تحمیل نظریه به داده‌ها، نظریه را از بطن داده‌ها، کنکاش می‌کند و نسبت به دو رویکرد دیگر، غیر ساختاریافته است (hamid et al, 2012). رویکرد برآینده (گلیزری)، با ۲ مرحله اصلی کدگذاری و در طی ۳ گام، صورت می‌پذیرد؛ این ۳ گام عبارت‌اند از: (۱) کدگذاری باز؛ (۲) کدگذاری محوری؛ (۳) کدگذاری گزینشی. در این پژوهش نیز با طی گام‌های ذکرشده در رویکرد برآینده، اهداف تحقیق، دنبال شد جزئیات هر یک از این گام‌ها در ادامه و در خلال

1. Strauss

2. Glaser

بحث، تشریح شده است. شایان ذکر است که در راستای تحلیل و تفسیر داده‌ها در این پژوهش، از نرم‌افزاری MAXQDA نسخه ۱۸ برای طبقه‌بندی داده‌ها استفاده شده است.

یافته‌ها

همان‌طور که عنوان شد، در رویکرد بر آینده داده‌های حاصل از تحلیل اسناد و مصاحبه‌ها، در طی ۳ گام اصلی کدگذاری، تحلیل می‌شوند، تا در نهایت، الگویی از فرآیندهایی را که در واقعیت، رخ می‌دهد، نمودار سازند بدین ترتیب، در این پژوهش، داده‌های حاصل از تحلیل اسناد و مصاحبه‌ها، در طی ۳ گام کدگذاری باز، محوری و گزینشی مورد پردازش قرار گرفتند.

جدول ۲. اطلاعات مربوط به تحلیل اسناد و مصاحبه‌های پژوهش

تحلیل اسناد		تحلیل مصاحبه‌ها	
شاخص‌ها	تعداد	شاخص‌ها	تعداد
تعداد اسناد تحلیل شده	۱۴ سند	متخصصین مورد مصاحبه	۱۵ نفر
تعداد کدهای باز اولیه	۱۹۹	تعداد کدهای باز اولیه	۲۷۳
تعداد کدهای محوری	۱۱	تعداد کدهای محوری	۱۲
تعداد کدهای گزینشی	۳	تعداد کدهای گزینشی	۳

همان‌طور که در جدول ۲ قابل مشاهده است در بخش تحلیل اسناد، ۱۴ سند تحلیل شد که از این اسناد، ۱۹۹ کدباز، ۱۱ کد محوری و ۳ کد اصلی (گزینشی) حاصل گردید و در بخش تحلیل مصاحبه‌ها، ۱۵ مصاحبه تحلیل شد که از این تعداد ۲۷۳ کدباز، ۱۲ کد محوری و ۳ کد گزینشی استخراج گردید.

بخش اول کدگذاری اسناد

کدگذاری محوری با ظهور مقوله نظری در مرحله کدگذاری باز، آغاز می‌شود، بطوری که در این مرحله، کدگذاری‌ها حول این مقوله صورت می‌گیرد جدول شماره ۳ مقوله‌ها و مفاهیم به دست آمده در این مرحله را نشان می‌دهد. با توجه به جدول زیر در مجموع ۹ کد محوری به دست آمد. در فرایند تحلیل اسناد، شاخص‌های اولیه شناسایی شدند و از ادغام شاخص‌های اولیه مشابه مفاهیم به دست می‌آید. شاخص‌های اولیه و مفاهیم در جدول زیر آورده شده‌اند.

جدول ۳: شناسایی کدهای محوری و شاخص‌های مرتبط با آن‌ها

کد محوری	شاخص‌ها (کدهای باز)
همکاری و مشارکت	مشارکت، همکاری و مشارکت، مشارکت، تعامل گروهی، همکاری، مشارکت فعال، فعالیت‌های مشارکتی، مشارکت فعال، وابستگی متقابل در میان اعضا، مشارکت مداوم، مسئولیت جمعی، محیط کاری مشارکتی، فعالیت‌های مشترک، پذیرش مسئولیت جمعی، مسئولیت‌پذیری جمعی، پاسخگویی در قبال مسئولیت، پذیرش در جمع، خلق تعامل حرفه‌ای، دانش جمعی، اشتراک‌گذاری دانش و تجربه، مشارکت در آموزش و تدریس، حمایت حرفه‌ای؛ کمک حرفه‌ای، مسئولیت جمعی، همکاری و درک مشترک، مشارکت در ایده‌ها، تمرکز بر همکاری، همکاری، همکاری، مشارکت، همکاری مشترک، مشارکت فعال، تعهد به همکاری، برقراری ارتباط، ارتباطات مؤثر، ارتباطات، وابستگی متقابل، تعاملات اجتماعی.
آگاهی و توسعه حرفه‌ای	تمرکز بر توسعه حرفه‌ای خود، یادگیری مداوم، معلم به‌عنوان یادگیرنده فعال، درک معلم از دانش محتوایی، درک معلم از رشد کودک، درک معلم از سبک‌های یادگیری، درک معلم از راهبردهای تدریس، دریافت بازخورد مداوم از تدریس، صلاحیت رفتاری، توجه به رشد و پیشرفت، یادگیرنده بودن، درک عمیق از فرایند آموزش و یادگیری، فعال بودن معلم در جریان یادگیری، فعال بودن معلم در توسعه حرفه‌ای، آگاهی حرفه‌ای، درخواست بازخورد، توسعه حرفه‌ای خود، یادگیری شغلی، قضاوت حرفه‌ای، ریسک‌پذیری، پذیرش تغییرات، ایستادگی در برابر مقاومت نیست به تغییرات، دانش تخصصی، مشورت با متخصصین اقتدار معلم، هماهنگی با محیط، یادگیری مداوم معلم
دوره‌های آموزشی	اصلاحات آموزشی، یادگیری حین خدمت، نظارت و راهنمایی آموزشی مداوم، یادگیری در حین خدمت، توسعه کمی و کیفی یادگیری، ارتقا کیفیت روش و فنون یادگیری، به‌کارگیری علم و فناوری، توانمند نمودن معلمان، ظرفیت‌های یادگیری سازمان
توجه به آموزش و یادگیری	پیدا کردن اهداف روشن و مشترک برای یادگیری دانش آموزان، تمرکز بر یادگیری دانش-آموزان، تمرکز بر یادگیری دانش-آموزان، برنامه درسی تضمین‌شده و قابل‌اجرا، ایجاد ارزیابی مشترک باکیفیت بالا، استفاده از داده‌ها برای ایجاد یک فرایند پاسخگویی یادگیری مفاهیم، تعهد به بهبود مستمر، بازتاب مشکلات کلاسی، تمرکز بر نیازهای دانش‌آموزان، پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان، تمرکز بر موفقیت دانش‌آموزان، بهبود آموزش تدریس و یادگیری دانش‌آموزان، تمرکز معلمان بر روی دانش‌آموزان، همکاری دانش‌آموزان.
اهداف چشم‌انداز مشترک	ارزش‌ها و چشم‌انداز مشترک، ارزش‌ها و دیدگاه‌های مشترک، مأموریت، ارزش و اهداف مشترک، اهداف مشترک یادگیری، مشخص بودن اهداف، برنامه و فعالیت‌ها، ارزش‌ها و اهداف مشترک، مأموریت مشترک، چشم‌انداز، ارزش‌ها و اهداف متمرکز بر یادگیری دانش‌آموزان، سازمان‌دهی، توسعه مأموریت و بینش مشترک، چشم‌انداز و مأموریت مشترک، چشم‌انداز مشترک، مأموریت مشترک، ارزش‌ها و چشم‌انداز مشترک، درک مشترک، مأموریت، چشم‌انداز، ارزش‌ها و اهداف، تسهیل ارزش‌های مشترک.
یادگیری مشارکتی (جمعی)	یادگیری متقابل، یادگیری مشارکتی، یادگیری تیمی، یادگیری اجتماعی، بهره‌گیری از دانش و تخصص همکاران، یادگیری جمعی، اشتراک‌گذاری ایده‌ها، تشکیل گروه‌های حرفه‌ای، تفکر گروهی، فرصت‌های همکاری با همکاران، یادگیری جمعی، تصمیم‌گیری مشترک، تقویت فرایندهای یادگیری، تقویت راهبردهای یادگیری، تقویت ساختارهای یادگیری، بهبود مستمر تیم‌های یادگیری، مشخص بودن وظایف تیم‌های یادگیری توسعه فعالیت‌های جمعی، یادگیری مشارکتی، مربیگری همکار، یادگیری تیمی، فرهنگ همکاری با تمرکز بر یادگیری.

رهبری مشارکتی	رهبری مشارکتی، رهبری حمایتی، رهبری مشارکتی، رهبری توزیعی، رهبری، رهبری مشارکتی، تصمیم‌گیری مشترک، رهبری مؤثر، رهبری توزیعی.
گفتگوی انعکاسی	گفتگوی انعکاسی، بحث و گفتگو، تقویت گفتگو، حضور دیدگاه‌های مختلف، زیر سؤال بردن عقاید خود، تعالی افکار، گفتگوی حرفه‌ای، گفتگوی حرفه‌ای، گفتگوی انعکاسی، گفتگوی حرفه‌ای، گفتگوی حرفه‌ای، گفتمان انعکاسی
مهارت‌های حل مسئله	توسعه مهارت‌های حل مسئله، به‌کارگیری مهارت‌های حل مسئله، پاسخگویی سریع به چالش‌ها، تفکر انتقادی، تفکر انتقادی، آگاهی خود.
فرهنگ حمایتگر	فرهنگ‌سازمانی حمایتگر، خلق فضای یادگیری جمعی، توسعه فرایندهای یادگیری جمعی، ساختار حمایت‌گر، حمایت متقابل میان کارکنان، تشویق به یادگیری، تقویت انگیزه یادگیری، محیط‌کاری انعطاف‌پذیر، تشویق به همکاری معلمان، فرصت برابر یادگیری، خلق فرصت‌های یادگیری در همه‌جا و هر زمان، عدالت اجتماعی، ایجاد یک فرهنگ مشترک، حمایت رهبران از جامعه یادگیرنده، شرایط حمایتی، ترویج فرهنگ کار گروهی، استقرار فرهنگ مشارکتی، ایجاد فرهنگ پژوهش مدار مشارکتی.
پژوهش محور بودن گروه	تحقیقات جمعی و عملی، پژوهشگر بودن معلم، انجام تحقیق، تحقیق و تجربه اشتراکی، باز بودن بستر تحقیق، تحقیق جمعی در مورد بهترین شیوه و واقعیت کنونی، انجام تحقیقات جمعی

در ادامه و با توجه به جدول ۴ بر طبق بررسی اسناد در مرحله اول بخش کیفی، ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای در سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی طبقه‌بندی گردید که شامل شاخص‌های فردی ۳ مقوله آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان، مهارت‌های حل مسئله؛ شاخص‌های گروهی شامل ۵ مقوله همکاری و مشارکت، اهداف و چشم‌انداز مشترک، یادگیری مشارکتی، گفتگوی تعاملی، پژوهش محور بودن گروه و شاخص‌های سازمانی دربرگیرنده ۳ مقوله دوره‌های آموزشی، رهبری مشارکتی، فرهنگ حمایتگر بود.

جدول ۴. شاخص‌های مفهومی به دست آمده از بررسی اسناد پژوهش

متغیر	مقوله	زیر مقوله
ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای	شاخص‌های فردی	آگاهی و توسعه حرفه‌ای
		توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان
		مهارت‌های حل مسئله
	شاخص‌های گروهی	همکاری و مشارکت
		اهداف و چشم‌انداز مشترک
		یادگیری مشارکتی
	شاخص‌های سازمانی	گفتگوی انعکاسی
		پژوهش محور بودن گروه
		دوره‌های آموزشی
		رهبری مشارکتی
		فرهنگ حمایتگر

بخش دوم کدگذاری مصاحبه

در این تحقیق جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها از نظریه داده بنیاد استفاده شده است. در این راستا با انجام ۱۵ مصاحبه با افراد صاحب نظر و باتجربه که به روش هدفمند انتخاب شدند، شاخص‌ها اولیه شناسایی شدند و از ادغام شاخص‌های اولیه مشابه مفاهیم به دست آمد که شاخص‌های اولیه و مفاهیم در جدول شماره ۵ آورده شده‌اند.

جدول ۵. شناسایی کدهای محوری تحلیل مصاحبه‌ها

کد محوری	شاخص‌ها
آگاهی و توسعه حرفه‌ای	درک معلم از سبک‌های یادگیری، شناخت مهارت‌های تدریس، اصلاح و بهبود مهارت‌های تدریس، به کارگیری بهینه روش‌های یاددهی و یادگیری، درک معلمان از رشد کودک، دانش در زمینه روانشناسی، تکنولوژی آموزشی و تدریس، ارتقاء فعالیت‌های کلاس درس، مسئولیت‌پذیری، اتخاذ رویکردهای انتقادی، مسئول روند کیفیت آموزشی، رشد و توسعه تفکر، دانش نظری و آکادمیک، صلاحیت‌های خودتنظیمی، بهبود آموزش و یادگیری، توسعه توانایی حرفه‌ای معلم، درک معلم از روش‌های تدریس.

<p>توجه به آموزش و یادگیری دانش آموزان</p>	<p>تمرکز بر مشکلات یادگیری دانش‌آموزان، تناسب محتوا توانایی‌های دانش‌آموزان، تمرکز بر یادگیری، تعیین محتوا بر اساس نیاز دانش‌آموز، تهیه محتوای دانش‌آموز محور، تمرکز بر مشکلات تدریس، تمرکز بر نیازهای دانش‌آموزان، تمرکز روی دانش‌آموزان، احترام به تفاوت‌های فردی، حل مشکلات درسی و کلاسی، تمرکز بر راهبردهای آموزش و یادگیری، پرورش تفکر دانش‌آموزان، مؤثر بودن برنامه‌های اجرایی در فرایند تدریس، به‌روزرسانی روش‌های تدریس، طراحی آموزشی، تناسب محتوا با شیوه‌های نوین آموزشی، به‌کارگیری و آموزش روش‌های تدریسی خلاقانه، چگونگی استفاده از روش‌های آموزشی نوین، آموزش فردی، آشنایی با روش‌های یاددهی و یادگیری، کاربردی و تخصصی‌تر نمودن آموزش، استفاده از روش‌های پژوهش مبتنی بر حل مسائل، یادگیری بر اساس دیدگاه سازنده‌گرایی، استفاده از روش‌های نوین تدریس، به‌کارگیری و آموزش مبتنی بر حل مسئله.</p>
<p>محور بودن پژوهش</p>	<p>تعامل با پژوهشکده‌ها، پژوهش محور بودن، افزایش تعداد معلمان محقق، پرداختن به واقعیت‌ها و چالش‌های موجود، کاربردی نمودن پژوهش‌ها، بسترسازی مناسب برای پژوهش، به اشتراک‌گذاری نتایج پژوهش‌ها، پژوهش، حضور پژوهشگر متخصص در مدارس، تشکیل کمیته‌های پژوهشی در مدارس.</p>
<p>اهداف و چشم‌انداز</p>	<p>هدف‌گذاری، روشن بودن چشم‌انداز و اهداف، دنبال کردن اهداف مشترک، هدف روشن، برنامه‌ریزی، ترسیم نقشه راه در اسناد بالادستی، مشخص بودن اهداف.</p>
<p>فرهنگ حمایتگر</p>	<p>پذیرش فرهنگ یادگیری در مدارس، فرهنگ مشارکتی، درک اهمیت اجتماعات یادگیری از جانب مدیران، مدیران رهبران گروه‌ها، تشویق یادگیری جمعی، پشتیبانی از انجمن‌ها، تشویق فرهنگ کار جمعی، حمایت مدیران، جذب معلمان پژوهش‌مند و متعهد، پشتیبانی حرفه‌ای، فرهنگ مشارکتی، قدردانی از حرکات نوین جمعی، فرهنگ تحولی، تشویق تغییر و نوآوری، پذیرش تغییر و توسعه فرهنگ یادگیری، فرهنگ سازمانی، ایجاد فرهنگ یادگیری، بها دادن به نوآوری و خلاقیت، حمایت معنوی و مادی، ارزش قائل شدن برای اجتماعات یادگیری معلمان، حمایت نظام آموزش و پرورش، هنجارهای نظام آموزشی، اهمیت دادن به آموزش در داخل و خارج از مدرسه، ارزش قائل شدن برای نتایج اجتماعات یادگیری، فرهنگ حامی یادگیری.</p>

یادگیری مشارکتی

جذب مشارکت حداکثری همکاران، پویایی گروه، انجمن یادگیری مشارکتی، اشتراک‌گذاری اطلاعات، فعالیت تیمی، کار گروهی، همکاری دست جمعی، توجه به تجربه‌های زیستی همکاران، دعوت از اساتید متخصص، تنوع معلمان، روابط تیمی، ایجاد جو همکاری عاری از قضاوت و ارزیابی‌های رسمی، تقسیم مسئولیت، احترام به دیگران، کارگروه‌های مشترک علمی بین مدارس، جذب مشارکت حداکثری همکاران، فعال نمودن شورای معلمان، پذیرش تنوع در افراد، ایجاد انسجام گروهی در بین همکاران، فعال نمودن گروه‌های آموزشی، جلب همکاری مشارکت‌کنندگان، فراهم کردن امکان یادگیری از همدیگر، تعامل با کانون‌ها، تبادل اطلاعات، فعالیت همکاران، وجود یک رهبر برای تیم، پرورش اندیشه‌ها، ارتقای سواد علمی همکاران، دریافت بازخورد، منابع اطلاعاتی، گفتگوهای حرفه‌ای، سواد اطلاعاتی اعضا، حس نزدیکی و تعامل بالا، تخصیص منابع اطلاعاتی، بهره‌مندی از افراد دارای دانش و اطلاعات به‌روز، اشتراک‌گذاری ایده‌ها و دانش، برقراری ارتباطات بین مدارس، تبادل سریع تجارب، همکاری و مشارکت، ایجاد زبان مشترک، شرکت فعال یادگیرنده در فرایند یادگیری، ثبت و ضبط تجارب، استفاده از تجربه معلمان باسابقه، دعوت از اساتید متخصص در مدارس، برگزاری هدفمند جلسات شورای مدرسه.

تمرکززدایی

حاکم بودن فضای علمی و پویا، تمرکززدایی، تدوین محتوای کاربردی و مفید، تمرکززدایی ساختاری، تغییر محتوای آموزشی کتب، حذف برنامه‌های درسی ناکارآمد، فضای علمی پویا، تمرکززدایی نظام آموزشی، آزادی عمل، کاهش حجم مطالب و کتاب‌های درسی، استقلال حرفه‌ای معلمان، دادن استقلال عمل آموزشی، دادن استقلال نسبی به کارکنان مدارس، برداشتن نظارت‌های روتین، تفویض اختیار به معلمان، معلم محوری، آزادی عمل معلمان، نقد و بررسی برنامه‌های درسی، تمرکززدایی، تمرکززدایی در مدارس، نبود ساختار سلسله‌مراتبی، ایجاد محیطی پویا، دادن استقلال نسبی به مدارس، مناسب بودن آموزش‌های مدارس با نیاز جوامع، آزادی مدارس، برنامه درسی متناسب با ضروریات جامعه و بازار کار، تغییر شیوه به تمرکززدایی، تغییر کتب درسی متناسب با نیازهای جامعه، متناسب بودن آموزش با فرهنگ جامعه، در نظر گرفتن فرهنگ ملی و محلی، تلاش در جهت مدرسه محوری، تغییر محتوای کتب درسی متناسب با نیازهای موجود، محور قرار گرفتن مدرسه، مدرسه محوری، پویایی مدارس، تمرکززدایی در آموزش و پرورش، تناسب محتوا با نیازهای جامعه، ایجاد کارگروه تحلیل محتوا، نظرخواهی از معلمان در تدوین کتب درسی، تغییر در برنامه‌های درسی، تهیه برنامه‌های درسی بومی، تمرکززدایی مدارس، مدرسه محوری، مدیریت مدرسه محور،

نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری

تدوین چارچوب حضور در اجتماع‌های یادگیری، سازمان‌دهی به مباحث و موضوعات، کارگروه‌های مشترک علمی بین مدارس، هویت بخشی به اجتماعات یادگیری، ساختار تحولی، علمی بودن اجتماع‌های یادگیری، نظام‌مند بودن اجتماع‌های یادگیری، ساختار مشارکتی، ساختار نمودن اجتماع‌های یادگیری، فشار نهادی، تبیین فلسفه اجتماعات یادگیری برای معلمان، ساختارمند نمودن اجتماعات یادگیری معلمان، انسجام ساختار اجتماعات یادگیری، هویت بخشی به اجتماعات یادگیری.

دوره‌های آموزشی	<p>هدایت فرصت‌های توسعه حرفه‌ای، تربیت نیروی متخصص، برگزاری دوره‌های ضمن خدمت کوتاه‌مدت، برگزاری کارگاه‌های آموزشی، برگزاری سمینار در حوزه تعلیم و تربیت، تربیت نیروی متخصص، تربیت معلمان توانا و کارآمد، مبتنی بر واقعیت بودن مباحث، متناسب بودن آموزش با نیازها، کارآمدی و کاربردی بودن برنامه‌ها، دوره‌های ضمن خدمت، برگزاری همایش‌ها، در نظر گرفتن فرصت توسعه حرفه‌ای برای تمام معلمان، برگزاری المپیادهای علمی برای معلمان، برگزاری دوره‌های آموزشی متنوع، ایجاد فضای یادگیری گروهی، پیش‌بینی فرصت توسعه حرفه‌ای معلمان، برگزاری سمینارهای مرتبط با تعلیم و تربیت، دوره‌های آموزشی، آموزش‌های ضمن خدمت، برگزاری دوره‌های آموزشی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی.</p>
انگیزش	<p>علاقه به حرفه معلمی، انگیزه، داشتن انگیزه کافی، حفظ و ارتقای انگیزه؛ انگیزه درونی، پرورش حس سودمندی، از بین بردن رخوت کاری، افزایش انگیزش، ایجاد و حفظ انگیزه معلمان، انگیزه درونی و بیرونی، انگیزه بخشی به معلمان، تلاش در جهت جذب معلمان با انگیزه، داشتن انگیزه کافی، ایجاد انگیزه.</p>
استفاده از فناوری- های نوین	<p>بهره‌گیری از رسانه‌ها و مواد آموزشی کارآمد، به‌روز بودن، نقش اینترنت در انسجام ساختار اجتماعات یادگیری، امکانات ارتباطی پیشرفته، فراهم کردن سازوکارهای ارتباطی مبتنی بر فناوری، فراهم‌سازی بسترهای فناورانه، شبکه‌های اجتماعی، لزوم به‌کارگیری تکنولوژی‌های جدید در فرایند تدریس، استفاده از فناوری‌های نوین، بروز رسانی همکاران در حوزه فناوری‌های نوین، کاربرد فناوری، رشد استفاده از فناوری‌های نوین، گسترش فناوری‌های نوین، گسترش شبکه‌های اجتماعی مجازی، فراهم نمودن فناوری‌های نوین، استفاده از فناوری اطلاعات.</p>
حمایت سازمانی	<p>تخصیص منابع مالی برای برنامه توسعه حرفه‌ای، تخصیص سرانه آموزشی به مدارس، کتابخانه‌های مجهز در مدارس، منابع مالی، مجهز کردن مدارس به وسایل آزمایشگاهی پیشرفته‌تر، ساعت کاری مناسب، ایجاد محیط آموزشی مناسب، پایین آوردن تراکم کلاسی، اعطای امتیازاتی در راستای ارتقای شغلی و حرفه‌ای، تخصیص منابع مالی، تناسب بین مدت‌زمان اختصاص داده‌شده با محتوای آموزشی، توسعه حرفه‌ای معلمان، اعطای انگیزش‌های مادی، ایجاد فضاهای آموزشی، استفاده از مشوق‌های مالی، اختصاص زمان برای تبادل اطلاعات بین همکاران، بسترسازی، تجهیز کتابخانه‌ی مدارس، اعطای امتیازات مادی و معنوی، بهبود دست‌مزد کارکنان مدارس، تشویقات و منافع مادی، ایجاد محیط یادگیری متنوع، مهیاسازی زیرساخت‌ها، فضای آموزشی مناسب، تجهیز مدارس، افزایش امکانات، کتابخانه‌های مجهز در مدارس، استفاده از پادش‌های مختلف جهت ایجاد انگیزه، ایجاد امتیاز ویژه برای مجریان طرح‌های مدارس یادگیری حرفه‌ای، پیش‌بینی زمان مناسب برای گردهمایی معلمان، منابع زمانی، حمایت مالی، ارائه پاداش به حضور فعال اعضا، تخصیص بودجه، حمایت و جدیت سازمان، فراهم نمودن زمینه‌های همکاری معلمان، ایجاد زمینه‌ای برای حفظ ارتباطات معلمان، ایجاد محیط یادگیری پاسخگو و حمایت‌کننده، داشتن زمان کافی، فراهم نمودن زیرساخت‌های مناسب، آماده‌سازی زیرساخت‌های آن، تلاش در جهت بهبود فضای آموزشی،</p>

با توجه به جدول فوق بر طبق بررسی انجام‌شده در مرحله دوم بخش کیفی، ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای در این بخش نیز در سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی تهیه گردید. شاخص‌های فردی شامل ۴ مقوله آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری

دانش‌آموزان، انگیزش و استفاده از فناوری‌های نوین بود. شاخص‌های گروهی شامل ۳ مقوله یادگیری مشارکتی، اهداف و چشم‌انداز مشترک، پژوهش محور بودن گروه می‌باشد و شاخص‌های سازمانی دربرگیرنده ۵ مقوله دوره‌های آموزشی، فرهنگ حمایتگر، تمرکززدایی، نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری، حمایت سازمانی بود.

جدول ۶. شاخص‌های مفهومی به‌دست‌آمده از بررسی مصاحبه‌های پژوهش

متغیر	مقوله	زیر مقوله
ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای	شاخص‌های فردی	آگاهی و توسعه حرفه‌ای
		توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان انگیزش
	شاخص‌های گروهی	استفاده از فناوری‌های نوین یادگیری مشارکتی
		اهداف و چشم‌انداز مشترک پژوهش محور بودن گروه
شاخص‌های سازمانی		دوره‌های آموزشی فرهنگ حمایتگر
		تمرکززدایی
		نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری
		حمایت سازمانی

جمع‌بندی نتایج کیفی

با توجه به جداول شماره ۴ و ۶ بر طبق بررسی ترکیب یافته‌های تحلیل اسناد و مصاحبه، ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای دارای سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی بود. شاخص‌های فردی شامل ۵ مقوله آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان، مهارت‌های حل مسئله، انگیزش و استفاده از فناوری‌های نوین بود. شاخص‌های گروهی شامل ۵ مقوله اهداف و چشم‌انداز مشترک، یادگیری مشارکتی، پژوهش محور بودن گروه، گفتگوی انعکاسی، همکاری و مشارکت می‌باشد و شاخص‌های سازمانی دربرگیرنده ۶ مقوله دوره‌های آموزشی، فرهنگ حمایتگر، رهبری مشارکتی، تمرکززدایی، نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری، حمایت سازمانی بود.

جدول ۷. جمع‌بندی شاخص‌های به‌دست‌آمده از بررسی تحلیل اسناد و مصاحبه‌ها

متغیر	مقوله	زیر مقوله	
ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای	شاخص‌های فردی	مقوله	آگاهی و توسعه حرفه‌ای
		مقوله	توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان
		مقوله	مهارت‌های حل مسئله
	شاخص‌های گروهی	مقوله	انگیزش
		مقوله	استفاده از فناوری‌های نوین
		مقوله	یادگیری مشارکتی
		مقوله	اهداف و چشم‌انداز مشترک
		مقوله	پژوهش محور بودن گروه
	شاخص‌های سازمانی	مقوله	گفتگوی انعکاسی
		مقوله	همکاری و مشارکت
		مقوله	دوره‌های آموزشی
		مقوله	فرهنگ حمایتگر
		مقوله	رهبری مشارکتی
		مقوله	تمرکززدایی
		مقوله	نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری
مقوله	حمایت سازمانی		

نمودار ۱: ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای (ترکیب تحلیل‌های اسناد و مصاحبه‌ها)

نتیجه گیری

هزاره سوم عصر تغییراتی است که سازگاری با آن‌ها مستلزم یادگیری در سراسر دوران زندگی است. با مشاهده این شرایط صاحب‌نظران داخل و خارج به‌اتفاق اظهار داشته‌اند که جوامع بشری برای رسیدن به بهترین شرایط توسعه باید به جوامع یادگیری، تبدیل شوند. به‌بیان‌دیگر برای فائق آمدن بر محیط‌های پویا و نامطمئن، سازمان‌ها باید فعالیت‌ها و فرایندهای یادگیری جمعی خود را توسعه بخشیده که می‌تواند مبانی دانش جدید و گوناگون اعضاء و ماهیت باورهای تسهیم شده آنان را در حد مقدرات پرورش دهد (Schechter & Atarchi, 2013). لذا امروزه وجود جوامع یادگیری حرفه‌ای امری ضروری به نظر می‌رسد که می‌تواند پیامدهای مثبت بسیاری را به همراه داشته باشد. در جامعه‌ی امروزی با توجه به تغییرات و تحولاتی که صورت گرفته است وجود اجتماع یادگیری حرفه‌ای در مدارس بسیار مهم و ضروری می‌باشد. زیرا باوجود آن معلمان می‌توانند پیشرفت‌های چشم‌گیری را به دست آورند و به‌تبع آن دانش‌آموزان تواناتری را نیز تحویل جامعه دهند. ازاین‌رو به توجه به مطالب بیان‌شده پژوهش حاضر به ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان پرداخت. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که، ابعاد و مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای دارای سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی می‌باشد. که هرکدام دارای زیر مقوله‌هایی می‌باشند.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده شاخص‌های فردی شامل ۵ مقوله آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان، مهارت‌های حل مسئله، انگیزش و استفاده از فناوری‌های نوین بود. این نتایج با یافته‌های پژوهش (Hatamian et al(2018)؛ Hosseinpour et al(2017)؛ Salehi et al(2015)؛ Pahlavan Sadegh et al(2015)؛ Zheng (2018) و Astin(2017) همسو بود. در تبیین مقوله آگاهی و توسعه حرفه‌ای می‌توان بیان داشت که توسعه حرفه‌ای به بهبود مهارت‌ها و شایستگی‌های معلمان برای تولید نتایج آموزشی درخشان برای دانش‌آموزان اشاره دارد که این امر می‌تواند از طریق اجتماع یادگیری حرفه‌ای به‌آسانی شکل گیرد زیرا معلمان می‌توانند در این اجتماع‌ها به بحث و تبادل نظر بپردازند و از توانایی‌ها و شایستگی‌های یکدیگر آگاه شوند و نقاط ضعف خود را با همفکری همکاران خود بهبود ببخشند و توانایی‌های لازم را برای اداره کلاس خود به بهترین شکل ممکن به دست آورند لذا در چنین شرایطی معلمان به سطح بالایی از توسعه حرفه‌ای دست پیدا می‌کنند. مقوله دیگر توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان می‌باشد در جوامع یادگیری حرفه‌ای هدف جمع شدن معلمان بهبود یادگیری دانش‌آموزان می‌باشد و معلمان در این اجتماعات به دنبال راه‌کارهایی می‌باشند تا بتوانند مطالب درسی را به بهترین شکل ممکن به دانش‌آموزان انتقال دهند و زمینه مناسب را برای رشد و

پیشرفت آن‌ها مهیا نماید لذا توجه به دانش‌آموزان و یادگیری آن‌ها مهم‌ترین هدف اجتماع یادگیری حرفه‌ای به شمار می‌آید. در تبیین زیر مقوله مهارت‌های حل مسئله می‌توان بیان داشت که مهارت حل مسئله فرآیندی آگاهانه، منطقی، تلاش‌بر و هدفمند است در جهت یافتن راه‌حل‌های مؤثر یا سازگارانه برای مسائل مختلف حال زمانی که یک اجتماع یادگیری حرفه‌ای شکل گیرد معلمان می‌توانند مسائل و مشکلات خود را در این جلسات مطرح نمایند و با کمک و همفکری سایر معلمان به بهترین نتایج و راه‌حل‌ها برای مسائل و مشکلات خود برسند به عبارتی زمانی که معلم تنهایی به دنبال یافتن راه‌حل مسائل و مشکلات خود در کلاس درس باشد در بسیاری از مواقع شاید نتواند راه‌حل مناسبی به دست آورد ولی زمانی که از فکر سایر معلمان بهره گیرد می‌تواند راه‌حل مناسب‌تری را پیدا کنند که به بهبود وضعیت کلاس درس معلم کمک نماید. در تبیین زیر مقوله انگیزش نیز می‌توان بیان داشت که وجود اجتماعات یادگیری حرفه‌ای سبب می‌شود تا معلمان برای ادامه فعالیت خود انگیزش لازم را کسب نمایند زیرا هرچه معلمان در این اجتماعات شرکت نمایند سطح دانش و معلومات آن‌ها افزایش می‌یابد و همچنین اینکه معلمان با روش‌های جدید و نوین نیز آشنا می‌شوند همین امر سبب می‌گردد تا انگیزش آن‌ها برای ادامه فعالیت افزایش یابد زیرا با دانش و معلومات مناسبی در کلاس درس خود حاضر می‌شوند و همین امر انگیزش آن‌ها را تقویت می‌نماید. نهایتاً در تبیین استفاده از فناوری‌های نوین می‌توان بیان داشت که یک معلم به تنهایی نمی‌تواند با تمامی فناوری‌های نوین مؤثر در آموزش آشنا شود زیرا امروزه فناوری‌های مختلفی در امر آموزش دانش‌آموزان مورد استفاده قرار می‌گیرد حال زمانی که یک معلم در اجتماع یادگیری شرکت می‌نماید با همکاران خود به تبادل نظر در ارتباط با فناوری‌های نوین می‌پردازد و با جدیدترین کاربردی‌ترین آن‌ها آشنا می‌شود با توجه به سطح کلاس درس و دانش‌آموزان خود مناسب‌ترین فناوری‌ها را انتخاب می‌نماید، لذا شرکت در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای نقش بسیار مهمی در استفاده از فناوری‌های نوین دارد.

شاخص اصلی دیگر الگوی اجتماع یادگیری حرفه‌ای، شاخص‌های گروهی بود. شاخص‌های گروهی شامل ۵ مقوله اهداف و چشم‌انداز مشترک، یادگیری مشارکتی، پژوهش محور بودن گروه، گفتگوی انعکاسی، همکاری و مشارکت می‌باشد. این نتایج با یافته‌های پژوهش Hosseinpour et al (2017)؛ Pahlavan Sadegh et al (2015)؛ Salehi et al (2015)؛ Taslimi (2017)؛ Zheng (2018)؛ Veelen et al (2017) و Carter (2017) همسو بود. در تبیین مقوله اهداف و چشم‌انداز مشترک می‌توان بیان داشت که وجود اجتماع یادگیری حرفه‌ای به این دلیل

که به صورت مشارکتی انجام می‌گیرد می‌تواند به یک چشم‌انداز و هدف مشترک بیانجامد زیرا معلمان دیدگاه‌های خود را مطرح می‌نمایند و پس از تبادل آن‌ها با یکدیگر بهترین آن‌ها را انتخاب می‌نمایند از سوی دیگر به این دلیل که همه افراد شرکت‌کننده به دنبال رشد و تعالی می‌باشند و می‌خواهند آموزش خود را بهبود ببخشند لذا به راحتی می‌توانند به یک هدف و چشم‌انداز مشترک دست پیدا کنند. مقوله دیگر یادگیری مشارکتی می‌باشد که در تبیین آن می‌توان به این اشاره نمود که یادگیری مشارکتی یعنی همکاری همه افراد حاضر در امر یادگیری و تبع یادگرفتن از یکدیگر اجتماع یادگیری حرفه‌ای این شرایط را به وجود می‌آورد تا افراد حاضر با همدیگر به تبادل نظر بپردازند و از یکدیگر یاد بگیرند حتی در برخی از مواقع معلمان از دانش‌آموزان نیز یاد می‌گیرند بنابراین یکی از مزایای اجتماع یادگیری حرفه‌ای، یادگیری مشارکتی می‌باشد که در سایه وجود ارتباط مناسب میان اعضای جامعه به دست می‌آید. از دیگر مقوله‌های شاخص گروهی پژوهش محور بودن اجتماع است که در تبیین آن می‌توان بیان داشت که وجود اجتماع یادگیری حرفه‌ای فقط منوط به بحث و تبادل نظر نمی‌باشد و برای کسب موفقیت هرچه بیشتر و رسیدن به نتایج مناسب‌تر پژوهش محور بودن نیز لازم است به عبارتی انجام کارهای پژوهشی راجع به مطالبی که در اجتماع بیان می‌گردد یک امر تأثیرگذار در رشد و پیشرفت معلمان می‌باشد و می‌توان به راحتی از این طریق نواقص موجود را رفع نمود به یک دیدگاه و چشم‌انداز مشترک نیز دست‌یافت لذا پژوهش محور بودن گروه یک امر ضروری و اساسی به شمار می‌آید. در تبیین مقوله گفتگوی انعکاسی نیز می‌توان به این اشاره نمود که بازخورد نظرات یک فرد به او می‌تواند زمینه‌ساز رشد و پیشرفت فرد باشد زمانی که یک معلم در اجتماع یادگیری حرفه‌ای به بحث و گفتگو می‌پردازد سایر معلمان مطالب بیان‌شده را به فرد انعکاس می‌دهند و نواقص و مشکلات موجود را برای معلم روشن می‌نمایند همین امر سبب می‌گردد تا معلم مذکور به نواقص کار خود پی ببرد و در جهت بهبود فعالیت‌های خود اقدام نماید زیرا بازخورد مناسب و کافی را دریافت نموده است، بنابراین گفتگوی انعکاسی در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای امری بسیار مهم و متداول می‌باشد. نهایتاً در تبیین همکاری و مشارکت می‌توان بیان داشت که در اجتماع یادگیری حرفه‌ای فعالیت‌های صورت گرفته بر پایه‌ی همکاری و مشارکت می‌باشد و اصل نیز بر همین روال می‌باشد تا از این طریق معلمان بتوانند از دانش و معلومات همکاران خود استفاده نمایند و خود را برای اداره هرچه بهتر کلاس‌های درس مهیا نمایند و اگر همکاری و مشارکت صورت نگیرد وجود اجتماع یادگیری حرفه‌ای بدون نتیجه خواهد بود.

آخرین شاخص اجتماع یادگیری حرفه‌ای شاخص سازمانی می‌باشد. شاخص‌های سازمانی دربرگیرنده ۶ مقوله دوره‌های آموزشی، فرهنگ حمایت‌گر، رهبری مشارکتی، تمرکززدایی، نظام-مند نمودن اجتماعات یادگیری، حمایت سازمانی بود. این نتایج با یافته‌های پژوهش Hatamian (2018)؛ Veelen et al (2018)؛ Hosseinpour et al (2017)؛ Salehi et al (2015)؛ Zheng (2018) و Astin (2017) همسو بود.

در تبیین مقوله دوره‌های آموزشی می‌توان بیان داشت که برگزاری دوره‌های مختلف آموزشی باعث می‌شود تا معلمان بیشتر در کنار هم باشند و با روش‌ها و دانش جدید آشنا شوند و به تبادل نظر و گفتگو بپردازند که این امر می‌تواند دانش معلمان را افزایش دهد و شرایط مناسب‌تری را برای بهبود فعالیت‌های آن‌ها در کلاس درس مهیا نماید. مقوله دیگر فرهنگ حمایت‌گر می‌باشد که در تبیین آن می‌توان بیان داشت که هرچه حمایت بیشتری از اجتماعات یادگیری حرفه‌ای صورت گیرد و شرایط مناسب برای برگزاری این دوره‌ها مهیا شود معلمان بهتر می‌توانند نواقص خود را رفع نمایند و دانش خود را توسعه دهند که این امر زمینه‌ساز رشد و پیشرفت هرچه بیشتر دانش‌آموزان می‌شود. از سوی دیگر از فرهنگ حمایت‌گر در سازمان وجود نداشته باشد اجتماع یادگیری حرفه‌ای شکل نخواهد گرفت زیرا پشتوانه‌ای برای ایجاد ندارد لذا وجود فرهنگ حمایت‌گر بسیار ضروری به نظر می‌رسد. دیگر مقوله‌ای که به تبیین آن پرداخته خواهد شد رهبری مشارکتی است در اجتماعات یادگیری رهبری به صورت مشارکتی می‌باشد همین امر سبب می‌گردد تمام اعضا خود را درگیر در فعالیت‌ها بدانند و برای بهبود اجتماع تلاش نمایند بنابراین همین امر سبب تعامل افراد با یکدیگر می‌شود و سبب می‌شود تا اعضا در جهت رشد و توسعه یکدیگر کوشش نمایند بنابراین رهبری مشارکتی می‌تواند زمینه‌ساز رشد اجتماع باشد و به تبع آن اعضا نیز دچار رشد و پیشرفت خواهند گردید. دیگر مقوله شاخص سازمانی تمرکززدایی است که در تبیین آن می‌توان بیان داشت که اجتماعی یادگیری حرفه‌ای سبب می‌گردد که سطح تمرکز کاهش یابد و برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها شکل جمعی به خود گیرد و برای آن‌ها از افراد مختلف نظرخواهی به عمل آید زیرا اجتماع یادگیری حرفه‌ای خود بر اصل همکاری و تبادل نظر بنا شده است و همین امر را نیز در جامعه رواج خواهد داد بنابراین یکی از مؤلفه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای تمرکززدایی خواهد بود. دیگر مؤلفه نظام-مند نمودن اجتماعات یادگیری می‌باشد که در تبیین آن می‌توان بیان داشت که هرچه اجتماع یادگیری حرفه‌ای نظام‌مندتر باشد نتایج به دست آمده از آن مفیدتر خواهد بود و علاوه بر آن نظام‌مند بودن سبب می‌شود معلمان تمایل بیشتری به شرکت در این اجتماعات داشته باشد و

بانگیزه بیشتری در این اجتماعات حضور به هم رسانند و به فعالیت بپردازند بنابراین نظام‌مند بودن برای اجتماع یادگیری حرفه‌ای لازم و ضروری می‌باشد. نهایتاً در تبیین حمایت سازمانی می‌توان بیان داشت که لازمه موفقیت هر فعالیتی در سازمان وجود حمایت سازمانی است تا زمانی که سازمان شرایط مناسب را مهیا ننماید و حمایت کافی را از فعالیتی به وجود نیاورد آن فعالیت نمی‌تواند به موفقیت دست پیدا کند لذا وجود حمایت سازمانی همانند سایر فعالیت‌ها برای امر اجتماع یادگیری حرفه‌ای نیز ضروری می‌باشد و باید به آن توجه ویژه‌ای نمود. در نهایت در جمع‌بندی مطالب بیان شده می‌توان بیان داشت که برای موفقیت یک نظام آموزشی و پرورش دانش‌آموزان توانمند لازم است که حتماً در نظام‌های آموزشی اجتماعات یادگیری حرفه‌ای شکل گیرد و توجه ویژه‌ای به آن‌ها صورت گیرد و هرچه در یک نظام آموزشی اجتماعات یادگیری حرفه‌ای فعال‌تری وجود داشته باشد آن نظام موفق‌تر عمل خواهد نمود. در ارتباط با مدل به‌دست‌آمده از یافته‌های این پژوهش نیز می‌توان بیان داشت که مدل به‌دست‌آمده نسبت به مدل‌هایی که در پژوهش‌های مختلف داخلی و خارجی دیگر به‌دست‌آمده است جامع‌تر و کامل‌تر می‌باشد و توانسته است اجتماع یادگیری حرفه‌ای را در سه شاخص کلی فردی، سازمانی و گروهی دسته‌بندی نماید. علاوه بر این مقوله‌های به‌دست‌آمده در این پژوهش نسبت به سایر پژوهش‌ها جامع‌تر می‌باشد و با دیدی بازتر و جزئی‌نگرتر به‌دست‌آمده است و توانسته است تمام زوایا و مسائل مهم تأثیرگذار در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای را شناسایی نماید. از محدودیت‌های موجود در پژوهش حاضر می‌توان به کمبود پژوهش‌های صورت گرفته در ارتباط با موضوع تحقیق، محدود بودن زمان انجام پژوهش و اینکه پاسخگویی به سؤالات مصاحبه به قضاوت افراد مورد مطالعه بستگی دارد، لذا تمایلات، تعصبات و تجربیات آن‌ها ممکن است در نتایج تحقیق اثر گذاشته باشد اشاره نمود. از جمله راه‌کارهای موجود در زمینه توسعه اجتماعات یادگیری حرفه‌ای می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

در مدارس محیطی مهیا شود تا معلمان بتوانند ساعاتی را در کنار هم باشند و به بحث و تبادل نظر بپردازند و مدیران امکانات رفاهی مورد نیاز معلمان را مهیا نمایند تا معلمان بتوانند به‌صورت جمعی به تدریس بپردازند تا بتوانند به راحتی نسبت به رفع اشکالات یکدیگر اقدام نمایند. و به‌صورت ماهانه دوره‌های مختلفی برگزار گردد و در این دوره‌ها جدیدترین دانش روز در مورد روش‌های مختلف تدریس و نحوه اداره کلاس درس آموزش داده شود و گروه‌های مختلفی در مدارس تشکیل شود که در این گروه‌ها به بررسی نقاط و قوت هر یک اعضا پرداخته شود و راه‌کارهای مناسب برای بهبود فعالیت‌های اعضا گروه ارائه گردد.

منابع

- Asadian, S. Qasemzadeh, A., and Qolizadeh, H. (2017). The role of ethics and professional competencies on teachers' self-efficacy beliefs. *Journal of Ethics in Science and Technology*; 12 (3): 44-33.
- Azazi, M., and Ebrahimpour, H. (2016). Investigating the role of religiosity in developing the efficiency of Ardabil high school teachers. *Journal of School Psychology*; 6 (4): 24-7.
- Akhundi, F., and Safaee Movahed, S. (2015). Investigating the role of perception of professional development on job attachment, job content plateau and job burnout in primary school teachers in Kashan. *Management and planning in educational systems*; 15: 104-83.
- Borhani, Sh. Dehghani, M., and Samadi, P. (2016). Investigating the effect of teachers' spiritual intelligence and self-efficacy on their teaching styles with different demographic characteristics in Rudbar city. *New educational approaches*; 12 (2): 45-25.
- PahlavanSadegh, A. (2017). Structural model of the relationship between professional learning community and organizational sustainability with the mediating role of organizational awareness: A mixed research in the higher education system. *Quarterly Journal of Management on Organizational Training*; 6 (1): 144-103.
- PahlavanSadegh, A.Z, Abdullahi, B., Grandson of Ibrahim, A., and Zineabadi, H. (2016). Designing and explaining the model of professional learning community in the higher education system. *Quarterly Journal of Research in School and Virtual Learning*; 2 (10): 38-17.
- Taslimi, M. (2016). Social networking departments and the development of professional learning communities among teachers and educators. National Conference on Science and Technology of Psychology, *Educational Sciences and Comprehensive Psychology of Iran*.
- Hatamian, J., Zeinabadi, H.R., Abdullah, B., & Abbasian, H. (2018). Identifying, designing and testing the antecedents pattern of the professional learning community in primary schools, *a mixed research, Farhangian University, bi-monthly research in teacher training*, 1 (3): 73-104.
- Hassani, M., Mustafa Nejad, H., Mostafa Nejad, Ch., and Intuition, M. (2015). The effect of experience and organizational factors on teachers' professional commitment: A test of the mediating role of teacher self-efficacy and organizational identity. *Quarterly Journal of New Approach in Educational Management*; 6 (1): 20
- Hosseinpour, Sh., Zeinabadi, H.R., Abdollahi, B., & Abbasian, H. (2017). The school as a learning-oriented profession-learning community(a phenomenological research). *Quarterly Journal of Educational Innovations*; 63 (16): 24-7.

- Salehi, V., Rahmani, R., Momeni Rad., Q., & Tabar, S.A. (2016). Designing a learning community model and its impact on learners' community sense in e-learning, *curriculum technology*; 1 (1): 76-63.
- Tabatabai, M. (2017). Explaining efficient urban management by presenting a model of professional development of managers (Case study: Tehran Municipality). *Iranian Geographical Association Quarterly*; 15 (55): 234-219.
- Abdullahi, B. (2015). Review and critique of the theory of educational supervision as the growth of teachers' profession. *Critical Research Journal of Humanities Texts and Programs*. 15 (4): 144-163.
- Karimi, P., Nasr, R., & Sharif, M. (2017). Concept and model of learning society in Iran. *Journal of Applied Sociology*; 24 (2): 66-41.
- Gandami, F., and Sajjadi, M. (2016). Digital Rotation and Its Implications for Teacher Professional Development: Forming Learning Communities among Teachers. *Journal of Education Technology*; 10 (4): 291-275.
- Famous, Y., Yousefzadeh, M. R., & Karami, Z. (2016). The Role of Teachers 'Curriculum Approach in Their Professional Development and Students' Satisfaction and Academic Achievement, *Teacher Professional Development*, 2 (2): 1-16.
- Nikogoftar, M. (2017). Social health and self-efficacy of teachers with emphasis on self-concept of gender maps. *Social Welfare Quarterly*; 17 (64): 285-255.
- Balyer, A. Karatas, H., Alci, B. (2015). School Principals' Roles in Establishing Collaborative Professional Learning Communities at Schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; 197: 1340-1347.
- Blacklock, P.J. (2009). *The Five Dimensions of Professional Learning Communities in Improving Exemplary Texas Elementary Schools: A Descriptive Study* (Dissertation Prepared for the Degree of Doctor of Education). University Of North Texas.
- Brodie, K. (2014). Learning about learner errors in professional learning communities. *Springer Science-Business Media Dordrecht*; 85: 221-239.
- Carter, R. (2017). *A Case Study of the Relationship Between Professional Learning Communities and Teacher Efficacy*. Concordia University – Portland CU Commons. Ed.D. Dissertations.
- Crespo, S. (2006). Elementary teacher talk in mathematics study groups. *Educational Studies in Mathematics*, 63, 29e56.
- Dimmock, C.A.J. (2012). *Leadership, Capacity Building, and School Improvement: Concepts, Themes, and Impact*. Florence, KY: Routledge.
- DuFour, R. (2004). What is a Professional Learning Community? *Educational Leadership*, 61(8), 6-11.
- DuFour, R. Eaker, R., & DuFour, R. (2005). Recurring themes of professional learning communities and the assumptions they challenge. In E. DuFour & R.

- DuFour. (Eds.). On common ground: The power of professional learning communities, (pp. 7-29).
- DuFour, R., DuFour R., & Eaker, R. (2008). Revisiting Professional Learning Communities at work: New insights for improving schools. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Godfrey, D. (2014). Leadership of schools as research-led organizations in the English educational environment cultivating a research-engaged school culture. *Educational Management Administration & Leadership*; 44 (2): 301-321.
- Hamid, W. H. W., Saman, M. Z. M., & Saud, M. S. (2012). Exploring Factors Influencing the Transfer of Training using a Grounded Theory Study: Issues and Research Agenda. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 56, 662-672.
- Hannaford, (2010). A study of teacher perceptions toward a professional learning community in a rural middle school. Walden University.
- Harris, A., & Jones, M. (2010). Professional learning communities and system improvement. *Improving Schools*; 13 (2): 172-181.
- Heaton, M. (2013). An examination of the relationship between professional learning community variables and teacher self-efficacy. University of Windsor Scholarship at UWindsor. Electronic Theses and Dissertations.
- Hudson, Q. (2015). The Effectiveness of Professional Learning Communities as Perceived by Elementary School Teachers. Walden University Scholar Works. Walden Dissertations and Doctoral Studies.
- Jones, L. Stall, G., & Yarbrough, D. (2013). The Importance of Professional Learning Communities for School Improvement. *Creative Education*; 4 (5): 357-361.
- Kinz, T., Lane, J., Gotwals, A., & Cisterna, D. (2015). Professional development at the local level: Necessary and sufficient conditions for critical collegueship. *Teaching and Teacher Education*, 51, 121e136.
- Mohd Tahir, L., Mohd Said, MH., Fazli Ali, M., Samah, NA., Daud, K., & Mohtar, TH. (2013). Examining the professional learning community practices: An empirical comparison from Malaysian universities clusters. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; 97: 105-113.
- Nelson, T. H., Deuel, A., Slavitt, D., & Kennedy, A. (2010). Leading deep conversations in collaborative inquiry groups. *The Clearing House*, 83, 175e179.
- Othman, A., & Masum, A. (2017). Professional Development and Teacher Self-Efficacy: Learning from Indonesian Modern Islamic Boarding Schools. *Educational Process International Journal*; 6 (2): 7-19.
- Popp, J.S., & Goldman, S.R. (2016) Knowledge building in teacher professional learning communities: Focus of meeting matters, *Teaching and Teacher Education* 59:347-359.

- Schechter, Ch., & Atarchi, L. (2013). The Meaning and Measure of Organizational Learning Mechanisms in Secondary Schools. *Educational Administration Quarterly*; 49 (5): 1-33.
- Seymour, R. (2017). Shared Leadership, Professional Learning Communities, And Teacher Self-Efficacy: How One Impacts The Other. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education Middle Tennessee State University.
- Steyn, GM. (2017). Fostering Teachers' Professional Development Through Collaboration in Professional Learning Communities. *Teacher Empowerment Toward Professional Development and Practices*; 241-253.
- Turner, J.C., Christensen, A., Kackar-Cam, H.Z., Fulmer, S.M., & Trucano, M. (2017): The Development of Professional Learning Communities and Their Teacher Leaders: An Activity Systems Analysis, *Journal of the Learning Sciences*, DOI: 10.1080/10508406.2017.1381962.
- Veelen, RV., Slegers, PJC., & Endedijk, MD. (2017). Professional Learning Among School Leaders in Secondary Education: The Impact of Personal and Work Context Factors. *Educational Administration Quarterly*; 1-44.
- Vescio, V., Ross, D., & Adams, A. (2008). A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. *Teaching and Teacher Education*; 24: 80-91.
- Wilson, A. (2016). From Professional Practice to Practical Leader: Teacher Leadership in Professional Learning Communities. *International Journal of Teacher Leadership*; 7 (2): 45-62.
- Zheng, X., & Yin, H., & Li, ZE. (2018). exploring the relationships among instructional leadership, professional learning communities and teacher self-efficacy in China. *Educational Management Administration & Leadership*; 1-17.